

Daşqın MƏHƏMMƏDLİ
Bakı Dövlət Universiteti, Kitabxanaçılıq-İnformasiya fakültəsi
“Kitabxana resursları informasiya axtarış sistemləri kafedrası”nın tələbəsi

**RESPUBLİKANIN KİTABXANA-İNFORMASIYA
MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ İNFORMASIYA-KOMMUNİKASIYA
TEKNOLOGİYALARININ TƏTBİQİNİN MÜASİR VƏZİYYƏTİ VƏ
BƏZİ TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ MƏSƏLƏLƏRİ
(ADU İRK-nın təcrübəsi əsasında)**

Açar sözlər: kitabxana-informasiya müəssisələri, informasiya cəmiyyəti, kitabxana-bibliografiya və informasiya xidməti, informasiya resurs kompleksi, iRBİS-64 avtomatlaşdırılmış kitabxana-informasiya idarəetmə sistemi

Ключевое слова: библиотеки и информационные учреждения, услуги информационного общества, библиотеки, библиографии и информации, комплекс информационных ресурсов, иРБИС-64 автоматизированная библиотечно-информационной системы управления

Keywords: library and information institutions, information society, library-bibliography and information service, information resource Complex, iRBIS-64 automated library-information management system

**“Kitabxanalar informasiya cəmiyyətinin ürəyidir.”
(YUNESKO-nun bəyanatından)**

Bəşər tarixinə nəzər salarkən belə bir qanununauyğunluq aşkar olunur ki, hər bir əsr özünəməxsus inkişaf prosesi ilə, böyük elmi və mədəni əhəmiyyətə malik hadisələrlə xarakterizə olunur. Məsələn, dünya alimləri keçən əsrin ikinci yarısından başlayaraq XX əsr “atom əsri”, “elmi-texniki tərəqqi əsri”, “informasiya partlayışı əsri” adlandırmağa başladılar. XXI əsr isə “informasiya əsri” hesab olunur. Bunun əsas səbəbi informasiyanın cəmiyyətin əsas aparıcı qüvvələrindən birinə çevrilməsi, sənaye cəmiyyətindən informasiya cəmiyyətinə sürətlə keçidlə əlaqədar idi. İnformasiya cəmiyyəti bəşəriyyətin inkişafında yeni dövrün-informasiya erasının başlanğıcı, müasir dövr sivilizasiyasının yeni inkişaf mərhələsinin əsas əlamətlətindən biridir (4,s.227).

Bəs “**informasiyalaşdırılmış cəmiyyət**” hansı cəmiyyətə deyilir. “informasiyalaşdırılmış cəmiyyət” anlayışı ilk dəfə XX əsrin 60-cı illərinin sonu, 70-ci illərin əvvəllərində işlənib. Bu termini ilk dəfə Tokio Texnologiya İnstitutunun professoru Y.Xayaşın elmi dövriyyəyə daxil edərək

özünəməxsus xüsusiyyətlərini göstərmişdir:

- **İnformasiyalaşdırılmış cəmiyyət-yeni tipli cəmiyyətdir**; bu cəmiyyət özündən əvvəlki cəmiyyətlərdən öz texnologiyalarına görə (xüsusilə informasiya texnologiyalarına) görə fərqlənir. Bu cəmiyyət yeni qlobal sosial inqilabın nəticəsi olub, informasiya partlayışından dağan, informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının birləşməsi nəticəsində formalaşan yeni tipli cəmiyyətdir

- **İnformasiyalaşdırılmış cəmiyyət-bilik cəmiyyətidir**; bu cəmiyyət hər bir insanın, hər bir cəmiyyətin bilik almasını təmin edir, onlara informasiya mənbələrindən maneəsiz istifadə etmək və təcrübə qazanmaq üçün şərait yaradır.

- **İnformasiyalaşdırılmış cəmiyyət – qlobal cəmiyyətdir**; dünyada böyük qloballaşma prosesi gedir. Bu proses hər şeydən əvvəl özünü informasiya sahəsində göstərir. Qlobal cəmiyyətdə informasiya mübadiləsinin nə vaxtı, nə məkanı, nə də siyasi sərhədləri vardır. Bu da cəmiyyətə və insanlara bəşəri sərvətlərdən bəhrələnmək imkanı verməklə, mədəniyyətlərin bir-birinə yaxınlaşdırılmasının təsir dairəsini genişləndirir, eyni zamanda hər bir cəmiyyətə başqa cəmiyyətlərdən faydalanmaqla yeniləşmək və təkmilləşmək imkanı verir (5,s.18).

Görkəmli rus alimi A.İ.Rakitov isə informasiyalaşdırılmış cəmiyyətin aşağıdakı təxmini xarakteristikasını vermişdir:

- Hər bir insan, hər bir təşkilat üçün informasiyanın ümumaçıq olması;
- İnformasiyanın ümumaçıqlığının real təminatı. İlk növbədə texniki informasiyanın, informasiya texnologiyasının müasir səviyyəyə uyğun təşkili;
- İnformasiyanın istehsalı. Cəmiyyətin bütün sahələrində, müxtəlif istiqamətlər üçün həyat fəaliyyətini təmin etmək və inkişaf etdirmək üçün lazımi miqdarda informasiya istehsal etmək. Bu işin həyata keçirilməsi elmi əsaslara söykənməli, kompüter texnologiyasından geniş istifadə edilməlidir (2, s.118).

İnformasiyalaşdırılmış cəmiyyətin əsas göstəricilərindən biri də işləyən əhalinin 50 faizindən çoxunun informasiya xidmətindən istifadə edə bilməsi, müasir informasiya texnologiyasından baş çıxarmasıdır. Məhz buna görədir ki, müasir dövrdə informasiyalaşdırma və mediatirasiya (informasiyanı sürətlə vermək və qəbul etmək üçün tətbiq edilən inteqral sxemlər) prosesi qlobal xarakter almağa başlamışdır. Bu isə informasiyalaşdırılmış cəmiyyətə keçmək üçün cəmiyyət üzvlərinin aşağıdakı imkanlara malik olmasını zəruri edir:

- əhalinin savadlılıq və təhsil səviyyəsinin yüksək olması;
- bütün ailələrdə qlobal informasiya şəbəkəsi olan internetə qoşulmuş fərdi (şəxsi) kompüterlərin olması;
- informasiya şəbəkələrində fəaliyyətin yeni forması və növünün meydana çıxması;

- şəbəkədə iş və ticarət, şəbəkədə istirahət, şəbəkədə əyləncə və yaradıcılıq, şəbəkədə tərbiyə və təhsil, şəbəkədə tibb və s.;

- cəmiyyətin hər bir üzvünün yaşadığı yerdən asılı olmayaraq ölkədə və xaricdə mövcud olan bütün informasiya mənbələrindən, müəssisələrdən, mərkəzlərdən istifadə etmək imkanının olması;

- dünya internet sisteminə qoşulmaqla ən yeni informasiyanı əldə edə bilməsi imkanlarının olması;

- kütləvi informasiya vasitələrinin fəaliyyətinə, informasiya mənbələrinin açılmasına diqqət yetirilməsi, onlarla informasiya orqanları arasında əlaqələrin genişlənməsinə, inteqrasiyanın təmin edilməsinə diqqət yetirilməsi;

- milli layihələrdə informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi sahəsində geniş təcrübə olması;

- ölkədə iqtisadi fəaliyyət və investisiyaların qoyuluşu üçün əlverişli şəraitin mövcud olması və s.

Beləliklə, bütün bu cəhətlər ümumiləşdirilərək müasir informasiologiyada informasiyalaşdırılmış cəmiyyətə belə tərif verilir: “İnformasiyalaşdırılmış cəmiyyət”-işçi qüvvəsinin əksər hissəsinin informasiyanın, onun yüksək keyfiyyət səviyyəsi olan biliyin istehsalı, emalı və reallaşdırılması ilə məşğul olan cəmiyyətdir (5, s.70). Bundan əlavə bir çox xarici kitabxanaşünas və informatik mütəxəssislər, o cümlədən görkəmli Azərbaycan alimləri prof. A.A.Xələfov, X.İ.İsmayılov və b. “informasiyalaşdırılmış cəmiyyət” anlayışı haqqında özlərinəməxsus qiymətli fikirlər söyləyərmiş və əsaslandırılmış elmi nəticələrə gəlmişlər.

Müstəqillik şəraitində dövlətimiz və xalqımız, alimlərimiz, ziyalılarımız, bütün qəbildən olan mütəxəssislərimiz qarşısında duran ən mühüm vəzifə müasir Azərbaycan cəmiyyətini informasiyalaşdırmaqdır. Bu məqsədlə Azərbaycan dövləti mütərəqqi addımlar atmış, müstəqil Azərbaycanda informasiyalaşdırılmış vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu prosesini sürətləndirmək üçün onun mükəmməl hüquqi bazasını formalaşdırmışdır. **“Kitabxana işi haqqında”, “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunları qəbul edilmiş, “Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında”, “Azərbaycan Respublikasında Kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi haqqında” prezidentin sərəncamları verilmişdir ki, bu da ölkəmizdə kitabxana-informasiya sahəsinin hərtərəfli inkişafına dövlət qayğısının bariz təzahürləridir (2,s.29).**

Xalqımızın ümummilli lideri, ulu öndər H.Ə. Əliyev hər zaman kitabxana işinə və onun inkişafına yüksək qiymət vermiş, kitabxanaları mənəviyyat, bilik, zəka mənbəyi adlandırmışdır. Bu gün ulu öndərimizin

layiqli davamçısı, möhtərəm Prezidentimiz İ.H.Əliyevin ölkəmizdə bu sahənin inkişafı, müasirləşməsi, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi, qabaqcıl təcrübədən səmərəli istifadə, elektron kataloq və elektron kitabxanaların təşkili və s. məsələlərdə bilavasitə diqqət və qayğısı nəticəsində əhəmiyyətli nailiyyətlər əldə edilmiş, ölkəmizdə bir çox kitabxana-informasiya müəssisələrinin fəaliyyəti qabaqcıl dünya təcrübəsinə uyğunlaşdırılmışdır.

Cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasına yüksək qiymət verən Prezident İ.Əliyev informasiya-kommunikasiya texnologiyalarına həsr edilmiş elmi konfranslardan birində belə deyir: **“Dünyada uğur qazanmış, inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsinə baxsaq görürük ki, o inkişafın, tərəqqinin əsas səbəbləri təbii ehtiyatlar deyil, məhz bilik, məhz savad, yeni texnologiyalardır-bunlar ölkəyə uğur gətirir, inkişaf, müasirlik gətirir.”**(2,s.12). Ölkə prezidenti həmçinin, cəmiyyətin informasiya təminatında kitabxanaların işinə və bu sahədə müasir texnologiyaların tətbiqinə yüksək qiymət verərək demişdir: **“Müasir Azərbaycan cəmiyyətinin informasiya təminatının həyata keçirilməsində ölkə kitabxanalarının tutduğu mühüm yer mədəniyyətin bu sahəsində informasiya cəmiyyətinin tələblərinə müvafiq olaraq müasir texnologiyaların tətbiqini zəruri edir.”** Beləliklə, bu proses möhtərəm prezidentimizin bilavasitə rəhbərliyi altında uğurla davam etdirilməkdədir. (4,s.243).

Qeyd etmək lazımdır ki, artıq bütün dünyada, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyəti kommunikasiyaları sistemində kitabxanaların rolu o qədər artmışdır ki, kitabxanasız cəmiyyətin informasiya tələbatını ödəmək mümkün deyildir. Kitabxanalar cəmiyyətdə elm və mədəniyyətin inkişafında, təhsil və tərbiyənin yüksəldilməsində, həmçinin insanların informasiya təminatında mühüm sosial institut kimi yaxından iştirak etməklə ən çox istifadə olunan müəssisəyə çevrilmişdir.

Dünyanın ən qədim xalqlarından biri olan Azərbaycan xalqının əsrlər boyu zəngin kitab və kitabxana mədəniyyəti olmuşdur və bu mədəniyyətin ilk izləri b.e.ə. III minilliyin I yarısına-Azərbaycan ərazisində yaranan ilk dövlət olan qədim Aratta dövləti dövrünə gedib çıxır (4,s.61).

Həç şübhəsiz ki belə qədim və zəngin kitab və kitabxana mədəniyyətinə malik olan xalqımız və onun bu günkü müstəqil dövləti müasir kitabxana-informasiya müəssisələrini yeni dövrün tələbləri əsasında inkişaf etdirmək və hərtərəfli tərəqqisini təmin etmək üçün ən vacib və zəruri addımları atır, müasir texnika və texnologiyaların tətbiqi və ondan səmərəli istifadə üçün münbit şərait yaradır. Yəni, hazırki şəraitdə bütün dünya təcrübəsində olduğu kimi Azərbaycan Respublikasında da cəmiyyətin informasiyalaşdırılması prosesini yüksək səviyyədə təşkil etmək üçün bu işə

ilk olaraq kitabxanalarından başlanılır.

Daha doğrusu, informasiyalaşdırılmış cəmiyyətin mahiyyəti və xüsusiyyətləri ilə öləri tanışlıq belə bir qənaətə gəlməyə imkan verir ki, bu cəmiyyət informasiyanın ən mühüm daşıyıcısı olan kitab və kitabxanalarsız keçinə bilməz. Kitabxana informasiyalaşdırılmış cəmiyyətin əsas atributlarından biri, informasiya müəssisələrinin ən mühüm vasitəsidir. Kitabxanalar informasiyalaşdırılmış cəmiyyət üçün əsas müəssisə olduğu kimi müasir kitabxanalar da informasiya texnologiyaları olmadan keçinə bilməz. Müasir kitabxanaların yaranması, fəaliyyət göstərməsi, cəmiyyətdə kitabxanalara xas olan sosial funksiyaları yerinə yetirməsi, cəmiyyətin tərəqqi və inkişafının əsas vasitələrindən birinə çevrilməsi üçün onun özünün bütövlükdə informasiyalaşdırılması zəruridir. İnförmasiyalaşdırılmış cəmiyyətə keçid prosesində Azərbaycan kitabxanalarının əsas vəzifəsi öz nəzəri və təcrübi səviyyəsinin yüksəldilməsinin daim qayğısına qalmaq, müasir cəmiyyətin, kitabxana oxucularının ən böyük ehtiyac hiss etdiyi informasiya istehsalını genişləndirmək olmalıdır(4,s.239). Qeyd etməliyə ki, son zamanlar respublikamızda kitabxana-informasiya xidmətinə, cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasına həsr edilmiş elmi konfranslarda, seminarlarda, simpoziumlarda əsas məsələ kimi kitabxana-informasiya infrastrukturunun bizim yaşadığımız informasiya təcavüzü əsrində inkişaf prinsipləri gündəmə gəlmişdir. Respublikamızda kitabxana işinin strukturunda yeniliklər baş verməyə, islahatlar aparılmağa başlanmış, ilk növbədə kitabxanaların avtomatlaşdırılması, kitabxana işi fəaliyyətinin kompüterləşdirilməsi, kitabxana işinin komplektləşdirilməsindən başlayaraq kitabların və digər sənədlərin, elektron vasitələrin kitabxana qaydası ilə işlənməsi, kitabxana-uçot və hesabat işlərinin, həmçinin hüquqi və fiziki şəxslərə kitabxana-informasiya xidmətinin kompüterlədirilməsi prosesi geniş meydan almış, yeni iş üsulu və formaları, metodiki təminat problemi meydana gəlməyə başlamışdır. **Hazırda M.F. Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası, AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanası, BDU-nun Elmi Kitabxanası, Azərbaycan Respublikası Prezidenti İşlər İdarəsinin” Prezident Kitabxanası”, Parlament Kitabxanası, F.Köçərli adına Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanası, C.Cabbarlı adına Respublika Gənclər Kitabxanası, Respublika Elmi-Texniki Kitabxanası, Xəzər Universitetinin Elmi Kitabxanası və s. kimi böyük milli, sahəvi, təhsil və xüsusi statuslu kitabxanalarda, eləcə də Mədəniyyət Nazirliyi tərkibindəki bir çox Şəhər və rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemlərində İKT-larının, Avtomatlaşdırılmış Kitabxana İnformasiya Sistemlərinin tətbiqi nəticəsində elektron kataloqların, elektron kitabxanaların yaradılaraq istifadəyə verilməsi və beləliklə də çoxsaylı və çoxməqsədli informasiya tələbatçılarının informasiya tələbatlarının onlayn təmin edilməsi mümkün olmuşdur (6,s 198).**

M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasında VTLS-VIRTUA, AMEA-nın MEK, BDU-nun Elmi Kitabxanası, Azərbaycan Respublikası Prezidenti İşlər İdarəsinin “Prezident Kitabxanası”, Parlament Kitabxanası, F.Köçərli adına Respublika Dövlət Uşaq Kitabxanası, C.Cabbarlı adına Respublika Gənclər Kitabxanası, Respublika Elmi-Texniki Kitabxanası və bir çox digər təyinatlı kitabxanalarda Rusiya Ümumi Elmi-texniki Kitabxanasının (ГИИТБ) məhsulu olan və mükəmməl arxitektura və səmərəli tətbiqetmə imkanlarına malik olan “**İRBİS-64**” **AKİS-i** vasitəsilə kitabxana prosesləri kompüterləşdirilir, elektron kataloqlar və elektron kitabxanalar yaradılır və tələbatçılara avtomatlaşdırılmış lokal və şəbəkə kitabxana-bibliografiya və informasiya xidməti göstərilir. Bundan əlavə Xəzər Universitetinin Elmi Kitabxanasında “**Follet**”, Azərbaycan Diplomatik Akademiyasının Elmi Kitabxanasında “**Millenium**” kimi yüksək imkanlara malik və qabaqcıl dünya ölkələrində istifadə edilən AKİS-lərdən istifadə olunaraq informasiyalaşdırılmış cəmiyyətin tələblərinə uyğun şəkildə kitabxana- informasiya prosesləri avtomatlaşdırılır. Qeyd etmək lazımdır ki, “Azərbaycan Respublikasında Kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”-na uyğun olaraq Respublikanın bütün kitabxana-informasiya müəssisələrinin müasir informasiya –kommunikasiya texnologiyaları ilə təchiz edilərək AKİS-lərdən istifadə etməklə əhaliyə səmərəli kitabxana-bibliografiya və informasiya xidmətinin təşkili prosesi sürətləndirilmişdir (1).

Ümumiyyətlə, müasir şəraitdə respublikamızda kitabxana-informasiya müəssisələrinin avtomatlaşdırılması və kompüterləşdirilməsi sahəsində görülən tədbirləri aşağıdakı kimi qruplaşdırmağı məqsədmüvafiq hesab etmək olar:

1. Respublikanın kitabxana-informasiya müəssisələrində avtomatlaşdırma və kompüterləşdirmə proseslərini həyata keçirmək üçün müvafiq maddi-texniki şəraitin yaradılmasının təşkil edilməsi;
2. Bu proseslərin tətbiqi üçün lazım olan proqram və texniki təminat vasitələrinin alınması, kompüterlər, periferiyə qurğuları, mexanikləşdirmə vasitələri, elektrik avadanlıqları və digər zəruri elementlərlə təmin edilmə;
3. Elektron kataloq və elektron kitabxanaların təşkili üçün müvafiq beynəlxalq yazı formatları və AKİS-lərin təşkili;
4. Adları çəkilən nəzəri, texniki və texnoloji prosesləri həyata keçirmək üçün kadr hazırlığı (1).

Respublikamızda artıq kitabxanaların müasirləşdirilməsi və modernləşdirilməsi üçün müvafiq dövlət və qeyri-dövlət təşkilatları özlərinin beynəlxalq əlaqələrini genişləndirir, beynəlxalq qrant layihələrində iştirak edir, və kitabxana-informasiya sahəsində ən nüfuzlu brynəlxalq təşkilatlarla səmərəli əməkdaşlıq edirlər. Artıq bu sahədə kifayət qədər mütərəqqi addımlar

atılmış və təcrübə toplanmışdır. **Görkəmli kitabxanaşünas alim, prof.X.İ.İsmayılovun rəhbərliyi ilə 1999-cu ildəAzərbaycanda Kitabxana İşinin İnkişafı Assosiasiyası (AKİİA) təsis edilmişdir.** Respublikamızın kitabxana işi və informasiya təminatı sahəsində fəaliyyət göstərən mütəxəssislərini və təşkilatlarını öz ətrafında birləşdirən bu təşkilatın nümayəndə heyəti ABŞ-da, Fransada, Belçikada, Norveçdə, Cənubi Koreyada, Litvada, Rusiyada, Gürcüstanda və s. Ölkələrdə keçirilən seminar və müşavirələrdə iştirak etmiş və kitabxana-informasiya prosesləri ilə bağlı dünyadakı ən son yeniliklərin, nəzəri-təcrübi məsələlərin öyrənilməsi və tətbiqi üçün çox mühüm əhəmiyyət kəsb edən tədbirlər həyata keçirmişdir. **AKİİA dünyada kitabxana işi sahəsində ən böyük beynəlxalq təşkilat olan İFLA-nın (İnternational Federation Library Assosiations; azərbaycanca Beynəlxalq Kitabxana Federasiyaları Assosiasiyası) İsrailin paytaxtı Yerusəlim şəhərində 2000-ci ilin avqustunda keçirilən 66-cı Baş konfransında daimi üzvlüyünə qəbul edilmişdir (3,s.122-123).** Bu mühüm hadisə Azərbaycanın kitabxana-informasiya ictimaiyyətini geniş beynəlxalq aləmə tanıtmışdır. Eləcə də, M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası 1999-cu ildə Avrasiya Fondunun,və Açıq Cəmiyyət İnstitutunun İnformasiya Yardım Fondu və Təlim-Tədris mərkəzi İRTCL-ın maliyyələşdirdiyi layihə çərçivəsində qalib gələrək **ABŞ-ın VTLS Korporasiyasının** məxsusi kitabxanalar üçün işləyib hazırladığı və bütün dünyada məşhur olan **“Virtua” Avtomatlaşdırılmış Kitabxana-informasiya İdarəetmə sistemini (AKİS-ni)** almışdır. Milli Kitabxana VTLS-VIRTUA proqramının bütün Avtomatlaşdırılmış İşçi Yerlərini (AİY) almışdır. Kitabxanada kitabxana proseslərinin avtomatlaşdırılması hazırda da bu AKİS vasitəsi ilə həyata keçirilir. Milli Kitabxanada tətbiq olunan bu proqramın üstün cəhətlərindən biri də bibliografik yazıların **MARC-21 beynəlxalq maşınla oxunan yazı formatına** uyğun olaraq təqdim olunmasıdır ki, bunun da nəticəsində istənilən sayda və həcmdə bibliografik informasiyanın toplanması, mühafizəsi, istifadəsi və mübadiləsini təmin etmək mümkün olur. Bununla bağlı digər bir çox nümunələri də misal gətirmək olar (6,s.193).

Əlbəttə, yuxarıda adlarını çəkdiyimiz bütün bu proseslər böyük çox maliyyə vəsaitləri və gərgin əmək tələb etdiyindən hələ respublikanın bütün kitabxanalarında həyata keçirilə bilməsə də ardıcıl və məqsədyönlü şəkildə davam etdirilir və bu istiqamətdə müvafiq təşkilatlar, dövlət orqanları tərəfindən genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirilir. Heç şübhəsiz ki, bu tədbirlər müvafiq sahə üzrə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi əsasında tənzimlənir və onların göstəriş və tövsiyələri rəhbər tutulur (2,s.65).

Müasir şəraitdə respublikamızda kitabxana-informasiya işi sahəsində qabaqcıl iş strategiyası ilə fərqlənən qurumlardan biri də **Azərbaycan Dillər Universitetinin İnformasiya Resurs Kompleksidir (İRK).** Kompleksin

yanması ideyası bir neçə il əvvəl Bakıda ABŞ-Azərbaycan Təhsil Mərkəzinin strukturuna daxil olan Amerika Mərkəzinin fəaliyyətindən başlamışdır (2003-cü il). Həmin vaxtdan etibarən Amerika Mərkəzinin öz işini uğurla həyata keçirməsi, ABŞ-ın Azərbaycandakı səfirliyi ilə sıx əməkdaşlıq, bir çox sahələrdə ABŞ-ın informasiya mərkəzləri ilə aparılan uğurlu tərəfdaşlıq ölkənin təhsil ictimaiyyətinin, xüsusilə də Azərbaycan Dillər Universitetinin rəhbərliyinin diqqətini cəlb etmişdir. Belə ki, Azərbaycan Dillər Universitetinin rektoru, Milli Məclisin AŞPA-dakı daimi nümayəndə heyətinin başçısı, prof. Səməd Seyidovun təşəbbüsü və ABŞ səfirliyinin dəstəyi ilə Bakıdakı Amerika Mərkəzi 2007-ci il iyun ayının 22-də Azərbaycan Dillər Universitetinə köçürülmüşdür. Rəsmi açılışda respublikanın elm, təhsil xadimləri, nazirlər, Milli Məclisin üzvləri, ABŞ-ın Azərbaycandakı səfiri xanım Ənn Dersi və başqa rəsmi şəxslər iştirak etmiş və ABŞ Dövlət Departamentinin rəsmiləri canlı videobağlantı vasitəsi ilə öz təbriklərini çatdırmışlar. Həmçinin burada Azərbaycan Dillər Universiteti və ABŞ-ın Azərbaycandakı səfirliyi arasında rəsmi Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır. Memoranduma ADU-nun rektoru prof.Səməd Seyidov və ABŞ-ın Azərbaycandakı səfiri xanım Ənn Dersi imza atmışlar (7).

Qısa müddət ərzində Amerika mərkəzinin Azərbaycan Dillər Universitetindəki fəaliyyəti daha da genişlənmiş və Azərbaycan Respublikası prezidentinin maliyyə dəstəyi ilə İnformasiya Resurs Kompleksinə çevrilmiş, 2008-ci ilin 5 dekabrında isə rəsmi açılışı olmuşdur. Açılışda Azərbaycan Respublikasının Təhsil Naziri M.Mərdanov, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Naziri Ə.Abbasov, Universitet rəhbərləri, elm, təhsil ictimaiyyətinin üzvləri, kitabxanaşünaslar, ABŞ-ın Azərbaycandakı səfiri, parlament nümayəndələri, müxtəlif xarici səfirliklərin nümayəndələri, ziyalılar iştirak etmişdir (7;8).

İRK-nın məqsədi:

- Azərbaycan Respublikası Ali Təhsil müəssələrinin Dünya təhsil məkanına inteqrasiyasına yardımçı olmaq, öz imkanları vasitəsi ilə Azərbaycan təhsil sisteminin Dünya standartlarına uyğun inkişafına xidmət etməkdir (7;8).

İRK-nın əsas strategiyası:

- Milli səviyyədə qlobal informasiya cəmiyyəti quruculuğuna yardımçı olan elm və mədəniyyətin informasiyalaşdırılması proseslərini himayə etmək və bu sahədə maarifləndirici yardım göstərmək.
- Elm, təhsil və mədəniyyətin informasiyalaşdırılması;
- Azərbaycanın gələcəyi üçün yüksək səviyyəli mütəxəsis kadrların yetişdirilməsinə kömək;
- Azərbaycan Ali Təhsil müəssisələrinin müəllim və tələbələrinin elmi tədqiqat işlərini himayə edən tədbirlərin (sahəvi videokonfranslar, seminarlar, təlimlər,

təqdimatlar və s.) həyata keçirilməsi;

- Azərbaycan elm,təhsil və mədəniyyətinin təbliği;
- Dünya elm, təhsil və mədəniyyət dəyərlərinin Azərbaycanda təbliği;
- Mədəniyyətlərarası dialoq;
- İnformasiya mədəniyyətinin inkişafı və fasiləsiz təhsil;
- İnformasiya cəmiyyəti quruculuğunun etik aspektləri;
- Beynəlxalq və regional əməkdaşlıq;
- Dövlət strukturları ilə əməkdaşlıq (7;8).

İRK adlarını çəkdiyimiz istiqamətlərdə öz işini müvəfəqiyyətlə həyata keçirmək üçün əhəmiyyətli təşəbbüslər göstərir. Belə ki, ADU-nun İnformasiya Resurs Kompleksi ABŞ-ın Azərbaycandakı səfirliyi, respublikanın elm, təhsil, mədəniyyət müəssisələri, kitabxana-informasiya mərkəzləri və institutları ilə sistemli şəkildə səmərəli əməkdaşlıq edir. Xüsusilə, ölkəmizin kitabxana-informasiya müəssisələrinin dünya informasiya məkanına inteqrasiyasını, beynəlxalq tammətli elektron məlumat bazalarına çıxışını, İnformasiya kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqini, xarici nüfuzlu informasiya müəssisələri ilə müvafiq problemlərin müzakirəsini canlı videobağlantıların təşkili vasitəsilə təmin edir və təkmilləşməsinə yardım göstərir. İnformasiya Resurs Kompleksinin strukturu 10 mərkəzdən ibarətdir:

1. Strateji İnkişaf Mərkəzi; 2. Amerika mərkəzi; 3. Britaniya Mərkəzi; 4. İnnovasiya Mərkəzi; 5. Media Mərkəzi; 6. Türkdilli Xalqların Folklor Mərkəzi; 7. Əcnəbi Xalqların Folklor Mərkəzi; 8. Elektron Resurs Mərkəzi; 9. Məlumat Sorğu mərkəzi; 10. İnformasiya Kommunikasiya Texnologiyaları Mərkəzi.

Eyni zamanda İnformasiya Resurs Kompleksinin fəaliyyətində bir çox istiqamətlərdə aktualıq kəsb edən proqramların təşkili xüsusi yer tutur. Bura Mədəniyyətlərarası dialoq proqramı, Universitet Karyera Mərkəzlərinin inkişafı proqramı, Neft-Qaz və Enerji proqramı, Psixologiya proqramı, Tibbi məsləhətlər proqramı, Ekologiya proqramı, Kitabxana-informasiya sahəsinin inkişafı proqramı, Bank İşləri proqramı, Amerikaşünaslıq proqramı, Xaricdə Təhsil proqramları, İngilis dilinin tədrisində innovasiyalar proqramı və s. Daxildir (8).

İRK-nın fəaliyyətində əsas yerlərdən birini də, informasiya tələbatçılarına səmərəli kitabxana-informasiya xidmətinin təşkili tutur. Bu xidmətin əsas texniki və texnoloji üsulları Kompleksin strukturunda əhəmiyyətli yerlərdən birini tutan Elektron Resurs Mərkəzində yerinə yetirilir. Mərkəz özündə Elektron Kompleksləşdirmə, Elektron Kataloqlaşdırma və Elektron tam-mətli məlumat bazalarının yaradılması sektorlarını birləşdirir (8).

Hazırda İRK -nın ümumi resurs fondunu dünyanın 23 dilində olan 34.785 nüsxə müxtəlif növlü, tipli və formalı sənədlər (eləcə də, tammətli

elektron resurslar və elektron kitablar) təşkil edir. Fondun 9325 nüsxəsini depozitar fond, 10200 nüsxəsini (9300) adda kitablar, 200 nüsxəsini (170 adda) dövrü mətbuat nümunələri, 12675 nüsxəsini (11748 adda) ümumi tammətli elektron resurslar, 60 nüsxəsini isə (60 adda) elektron kitablar təşkil edir (6).

İRK –nın Statistik hesabatından məlumat (2008-2011-ci illər):

-İstifadəçilərin ümumi sayı: 105.600 nəfər (sırf kitabxana xidməti ilə bağlı);

- Gündəlik davamiyyət: 150 - 380 nəfər ;

- Sorğuların ödənilməsi(gündəlik): 211-237 sorğu (müxtəlif mövzulara əsasən);

- Elektron resurslardan istifadə: 5640 mənbə istifadə olunmuşdur.

Bunlar – elektron tammətli beynəlxalq elmi bazalar (EBSCO, JSTOR, BioOne, Oxford University Press, Cambridge University Press)-dir.

- İnternetdən istifadə: 506.968 (təhsillə bağlı müxtəlif maarifləndirici saytlara müraciət) (7;8).

İRK-da əsas kitabxana prosesləri inteqrasiya olunmuş Avtomatlaşdırılmış Kitabxana-İnformasiya Sistemi olan **İRBİS-64/128 - AKİS-nin** təkmilləşdirilmiş versiyası vasitəsilə həyata keçirilir və istifadəçilərin ixtiyarına verilir (7).

İRBİS 64/128 AKİS-İ Rusiya Dövlət Ümumi Elmi Texniki kitabxanasının istehsalıdır və əsasən Rusiyada və MDB məkanında tətbiq olunur. Qeyri-məhdud sayda sənədlə qeyri-məhdud sayda istifadəçiyə avtomatlaşdırılmış kitabxana-informasiya xidməti göstərməyə imkan verir.Qeyd etmək lazımdır ki, Kompleksə İRBİS -64/128 AKİS-nin 16 modulu (AİY) alınmışdır və hazırda kitabxana proseslərini avtomatlaşdırmaq üçün burada AKİS-in 9 əsas modulundan istifadə edilir.Bu modullar(AİY-ləri) aşağıdakılardır:

1. Komplektləşdirici; 2. Kataloqlaşdırıcı; 3. Oxucu; 4. Kitab verilişi; 5. İnzibatçı; 6. OPAC(vəb səhifəsi vasitəsi ilə); 7. Vəb İRBİS/128; 8. İnzibatçı-Tammətli verilənlər bazası; 9. Naviqator-Tammətli verilənlər bazası. Digər 7 yeni modulun isə tətbiqi yaxın gələcəkdə nəzərdə tutulur.(7). Həmçinin hər bir resurs növü fondunun təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Belə ki, İRK-nın fondunda yerləşən hər bir resurs növünə xüsusi təhlükəsizlik nişanı vurulur və beləliklə çıxış qapısında təhlükəsizlik nişanını oxuyan aparat (xüsusi elektron qapı) vasitəsi ilə resursların təhlükəsizliyi təmin edilir.

Burada muasir kitabxana xidmətinin ən əlverişli üsullarından biri hesab olunan açıq rəf üsulu tətbiq olunur ki, bu da istifadəçilərin heç bir maneəyə rast gəlmədən, sərbəst şəkildə İRK-nın Resurs bazasından səmərəli istifadəsinə imkan verir. Burada informasiya xidməti müxtəlif mənbələr-İnformasiya Resurs Kompleksinin kitab fondundan, dövrü mətbuat və məlumat

fondundan, tammətənli elektron məlumat bazalarından (EBSCO, JSTOR, BioOne, Oxford University Press, Cambridge University Press), depozitar fondan, elektron məlumat-bibliografiya bazasından və s. həyata keçirilir.

Məlumat-sorğu Mərkəzinin fondu hər növ oxucu kontingenti üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu fondada müxtəlif elmi-köməkçi xarakterli ensiklopediyalar, almanaxlar, bələdçilər, müxtəlif dillərdə olan lüğətlər, ixtisas terminləri lüğətləri, bütün elm sahələrini əhatə edən müxtəlif dillərdə olan ədəbiyyatlar, xüsusi "Azərbaycan" bölməsi, "Hüquq" bölməsi, "Kitabxanaçılıq-informasiya sahəsinə dair dövrü materiallar bölməsi", "Dünya Bankı" bölməsi, "Britaniya ədəbiyyatı" bölməsi, "Ölkəşünaslıq" bölməsi, "Amerika ədəbiyyatı" bölməsi, "Neft-Qaz ədəbiyyatı" bölməsi, "Uşaq Ədəbiyyatı Kolleksiyası" bölməsi, "DVD kolleksiyası" bölməsi, müxtəlif beynəlxalq test proqramlarına (TOEFL, IELTS, CMAT, SAT) dair materiallar və s. açıq rəf üsulu ilə Melvil Düinin Onluq Təsnifat Sistemi ilə təsnifləşdirilərək istifadəçilərin ixtiyarına verilmişdir.

- **"Azərbaycan" bölməsində** ölkənin tarixinə, dilinə, ədəbiyyatına, mədəniyyət və incəsənətinə, folkloruna və s.;

- **"Amerika ədəbiyyatı" və "Britaniya ədəbiyyatı" bölmələrində** - ABŞ və Böyük Britaniyanın müxtəlif sahələrinə (ədəbiyyatına, İncəsənətinə, folkloruna və s.);

- **"Hüquq" bölməsində** daxili və beynəlxalq hüququn müxtəlif sahələrinə, beynəlxalq əməkdaşlığa və s.;

- "Dünya Bankı" bölməsində maliyyə-kredit, uçot-hesabat, Dünya Bankının ölkələrdəki fəaliyyət layihələri, Azərbaycandakı fəaliyyəti, maliyyə hesabatları və s.;

- **"Neft-Qaz ədəbiyyatı" bölməsində** isə geologiya, neft kimyası, neft-qaz istehsalı və emalı, enerji, geofizika, geologiya və s.;

- **"Uşaq ədəbiyyatı kolleksiyası"** bölməsində isə kiçik yaşlı uşaqlar və məktəblilər üçün müxtəlif dillərdə olan çox sayda bədii ədəbiyyat və xarici dillərin tədrisi və s. bağlı ədəbiyyatlar öz əksini tapmışdır. İRK-nın fondunu 23 dildə olan resurslar təşkil edir. Onların çox hissəsi əsasən ingilis, Azərbaycan, rus, polyak, fransız, ispan, fars, türk, qazax, türkmən və s. dillərdədir (7;8).

İRK-nın resurslarından istifadə etmək istəyən hər bir istifadəçi müvafiq formada qeydiyyatdan keçir, onlar üçün elektron kart açılır, fərdi şifrə verilir və istifadəçi kartı hazırlanır. Bu halda istifadəçinin bütün şəxsi məlumatları: soyadı, adı, ünvanı, ev və mobil telefon nömrələri, e-mail ünvanı təhsil aldığı yaxud işlədiyi yer və şəxsi şifrəsi onun üçün açılan elektron kartda öz əksini tapır. Beləliklə, istifadəçi İRK-nın informasiya resursunun geri qaytarılma vaxtını ləngidəndə, yararsız hala saldıqda və digər xoşa gəlməz hallar yarandıqda dərhal ona xəbərdarlıq edilir və müvafiq tədbir görülür. İRK-nın

daxili qaydalarına əsasən resursların evə verilmə müddəti 20 gündür. Xidmət ödənişsizdir. İRK-da üç minə yaxın orijinal, lisenziyalı DVD-kolleksiyası toplanmışdır. Kolleksiya dram, komediya, macəra, fantastik janrlarda, animasiyalı, tarixi şəxsiyyətlər və s. haqqında sənədli filmlər daxildir ki, bu da yeni, mütərəqqi əhəmiyyət kəsb edən və informasiya cəmiyyətinin tələblərinə uyğun şəkildə təşkil edilən kompleks kitabxana-informasiya xidmətinin mühüm formalarındandır (7).

İRK-nın Məlumat-Sorğu Mərkəzində istifadəçilərə daha operativ informasiya vermək, onların çap sənədləri vasitəsilə ödənilməsi mümkün olmayan sorğularını ödəmək üçün nüfuzlu beynəlxalq elektron tam mətnli məlumat bazalarından geniş istifadə olunur. Həmin məlumat bazalarında dünyanın ən qabacıl elm xadimlərinin elmi əsərlərini, məqalələrini əhəmiyyətli etibarlı mənbə kimi elektron variantda istifadə etmək mümkündür. Həmin elektron tammətnli məlumat bazalarına **EBSCO Host, JSTOR, BioOne, Oxford University Press, Cambridge University Press, Tompson Reyter Agentliyinin bazası** daxildir. Həmçinin, dünyanın başqa beynəlxalq nüfuzlu məlumat bazaları ilə də əməkdaşlıq qurmaq üçün İRK-nın rəhbərliyi danışıqlar aparır və yaxın müddətdə həmin bazalardan da İRK istifadə hüququnu əldə edəcəkdir.

EBSCO Host – İnternet və ya birbaşa əlaqə vasitəsi ilə əldə oluna bilən güclü onlayn elmi tammətnli istinad bazasıdır. 60 ildən artıqdır ki, elmi informasiya sahəsində fəaliyyət göstərir. EBSCO-nun bazası 7 min 500 adda olan elektron jurnal, qəzet və məqalələrə çıxışdır. Burada 200-dən artıq məlumat bazası toplanmışdır (tammətnli elmi jurnallar, qəzetlər və başqa məlumat bazaları). Əsas məlumat bazası ingilis dilindədir. Lakin başqa dillərdə də (rus, fransız, alman və digər) məlumatlar mövcuddur.

EBSCO Host-a daxil olan bazaların adları:

- Academic Search Premier (Akademik axtarış);
- Bisnes Source Premier (Biznes mənbə axtarışı)
- Regional Biznes News (Regional biznes xəbərləri);
- Medline (Tibb sahəsinə aid məlumat bazası);
- ERİC (Təhsil informasiya Resurs Mərkəsi);
- Master FILE Premier (xüsusi sahəvi kitabxanaların istifadəçiləri üçün);
- News paper Source (Qəzet resursları);
- GreenFILE (Yaşıl fayl) - ekologiyaya dair məlumat bazası;
- Clinical Pharmacology (kliniki farmakologiya);
- Health Source:Nursing/Academic edition (Sağlamlıq mənbəyi:Tibb bacısı\Elmi nəşrlər).

EBSCO-da kitabxana-informasiya mütəxəsisləri, ali və orta ixtisas kitabxanaçılıq məktəblərinin tələbələri, eləcə də bu sahə ilə maraqlanan digər

şəxslər üçün çox böyük elmi-nəzəri və təcrübi əhəmiyyətə malik olan Library and Information Science (Kitabxana-informasiya elmləri) bazası mövcuddur ki, bu da dünyada müvafiq sahə üzrə ən etibarlı və zəngin mənbələrdən hesab olunur. Digər adlarını çəkdiyimiz məlumat bazalarının da informasiya istifadəçiləri üçün çox böyük əhəmiyyəti vardır.

İnformasiya Resurs Kompleksinin **Elektron Resurs Mərkəzi** həmçinin Dövlət proqramına uyğun olaraq kitabxana-informasiya sahəsinin müasir vəziyyəti, İKT-dan istifadə, elektron kataloqlaşdırma, elektron kitabxana və s. mövzularda respublikanın iri elmi və sahəvi kitabxanalarının əməkdaşlarına vaxtaşırı təlim-treninglər də keçirir ki, bu da onun ümumi elmi və təcrübi əhəmiyyətini daha da artırır.

Bunlara nümunə olaraq, Elektron Resurs Mərkəzinin rəhbəri, peşəkar kitabxanaşünas-bibliograf C.Əliyevanın rəhbərliyi ilə ADU-nun Əsaslı Kitabxanasının əməkdaşlarına İRBİS-64 AKİS-nin Kataloqlaşdırıcı AİY haqqında (2009, yanvar-fevral), Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti kitabxanasının əməkdaşlarına İRBİS-64 AKİS-nin Kataloqlaşdırıcı AİY haqqında (2009, avqust), F.Köçərli adına RUK-nın əməkdaşlarına İRBİS-64 AKİS-nin Kataloqlaşdırıcı, Oxucu AİY-ləri haqqında (2009, oktyabr), ABŞ Səfirliyinin regionlardakı Amerika Mərkəzi koordinatorlarına İRBİS-64 AKİS-İ haqqında (2009, noyabr) keçirilən treninqləri; BDU-nun Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin təcrübəçi tələbələrinə (IV kurs, 1410-cu qrup) İRBİS -64 AKİS-nin bütün modulları haqqında (2010, aprel-may) keçirilən təcrübəni və ATU-nun, BSU-nun, ADA-nın, ADİU-nin, Dənizçilik Akademiyasının və s. Kitabxanalarının əməkdaşlarına müvafiq istiqamətdə keçirilən konsultasiyaları göstərmək olar (8). Həmçinin, İRK-nın Elektron Resurs mərkəzi Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin təşkil etdiyi “Elektron resursların idarə olunması” (2010, 13-17dekabr) adlı konfransda “ADU-nun İRK-nın informasiyalaşdırma sahəsindəki tədbirləri” adlı məruzə ilə çıxış etmişdir. (Məruzəçilər: ERM-nin rəhbəri C.Əliyeva və İRK-nın Avtomatlaşdırma üzrə direktor müavini M.İmamverdiyev) (7). Onu da qeyd etmək ki, BDU-nun rektoru və İRK-nın direktoru arasında imzalanmış 5 illik rəsmi müqaviləyə əsasən BDU-nun kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin tələbələri İRK-da təcrübə keçirlər. Bu istiqamətdə eyni zamanda İRK-da xarici nüfuzlu kitabxana birlikləri, assosiasiyaları və konsorsiumları, kitabxanaçılıq-informasiya təhsili verən xarici müəssisələrlə (Universitetlərlə və kolleclərlə) də sıx əməkdaşlıq davam edir, onlarla müvafiq aspektdə müxtəlif mövzularda debatlar, canlı videokonfranslar keçirilir.

İRK AKİİA və AKİK-nin da üzvü kimi onların fəaliyyətində fəal iştirak edir, beynəlxalq tədbirlərdə, İFLA-nın konfranslarında Azərbaycanı layiqincə təmsil edir. Buna misal olaraq İRK-nın direktoru, AKİİA-nın beynəlxalq əlaqələr üzrə idarə heyətinin üzvü, AKİK-nin Əqli Mülkiyyət üzrə

ölkə koordinatoru olan Ş.Xudiyevanın, tanınmış kitabxanaşünas alim, BDU-nun kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin dekanı, AKİİA-nın prezidenti, prof. X.İ.İsmayılov və AKİİA-nın üzvü, BDU-nun Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının müəllimi, peşəkar bibliograf-alim Ə.Məmmədovla birlikdə 2001-ci ilin avqust ayında İFLA-nın ABŞ-ın Boston şəhərində keçirilən 67-ci konfransında iştirakını göstərmək olar.

Qeyd etdiyimiz kimi, İRK-da sistemli şəkildə dünyanın qabaqcıl kitabxana-informasiya birlikləri və kitabxanaçılıq təhsili verən müəssisələrlə respublikanın kitabxana ictimaiyyəti və informasiya mütəxəssislərinin iştirakı ilə müvafiq aspektdə canlı videobağlantılar, debatlar keçirilir. Buna 2012-ci il 7 mart tarixində ABŞ-ın İndiana Universiteti kitabxanaçılıq-informasiya elmləri fakültəsinin professor-müəllim heyəti və tələbələrin, eyni ilə də Azərbaycan kitabxana cəmiyyətinin görkəmli nümayəndələri ilə keçirilən canlı videobağlantı-müzakirəni misal göstərmək olar. Tədbirdə görkəmli kitabxanaşünaslardan Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elminin banisi, BDU-nun kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, Əməkdar elm xadimi, BMT yanında Beynəlxalq İnfirmasıyalaşdırma akademiyasının akademiki, “Şöhrət ordenli” tarix elmləri doktoru, professor A.A.Xələfov, AMEA-nın MEK-nin direktoru, filologiya elmləri doktoru A.Əliyeva-Kəngərli, M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktor müavini M.Hacıyeva, BDU-nun Elmi Kitabxanasının direktoru S.İbrahimova və digər tanınmış mütəxəssislər iştirak etmiş, amerikalı həmkarları ilə kitabxanaşünaslıq və informasiyanın müxtəlif istiqamətləri ilə bağlı müzakirələr aparılmış və maraqlı nəticələr əldə edilmişdir. Həmin videobağlantıda İRK-nın Avtomatlaşdırma üzrə direktor müavini, JFDP proqramının qalibi Müşviq İmamverdiyev Amerika tərəfindən çıxış etmişdir (7).

Ümumiyyətlə, İRK-nın Məlumat-Bibliografiya Aparatı gündəlik olaraq yenilənir. İstifadəçilər MBA-nın informasiya xidmətindən eyni zamanda uzaq məsafədən də yararlına bilirlər. Bunun üçün web səhifədə yerləşdirilən İnformasiya Resurs Kompleksinin “Elektron Resurslar” bölməsindən kartotekaya daxil olub axtarış apara bilər.

Göründüyü kimi, ilk dəfə b.e. əvvəl III minillikdə dünya sivilizasiyasının beşiyi olan qədim Şumerdə yaranan, 5 min ildir ki, bəşəriyyətin mədəni-mənəvi və intellektual potensialının inkişafına misilsiz xidmətlər göstərərək mövcud olduğu bütün dövrlərdə cəmiyyətin əsas informasiya mənbəyi, bəşəriyyətin yaratdığı bütün elmi-fəlsəfi, ədəbi-bədii və mədəni-mənəvi sərvətlərin toplayıcısı, mühafizəedicisi, ictimai istifadəsinin təşkilədicisi olan kitabxanalar elm, informasiya, mədəniyyət, təhsil və tərbiyə müəssisələri kimi ən qiymətli və əhəmiyyətli sosial müəssisələr olmuşdur.

Azərbaycan xalqı da əsrlər boyu zəngin kitab, kitabxana mədəniyyətinə malik olmuş, böyük alimlərimizin, yazıçılarımızın,

şairlərimizin, bütün elm, mədəniyyət, incəsənət, dövlət və siyasət xadimlərimizin yetişməsində, inkişafında, fəaliyyət göstərməsində və beləliklə, xalqımızın və millətimizin hərtərəfli inkişafı və tərəqqisində bu mədəniyyətin əvəzsiz və şəriksiz rolu, misilsiz xidmətləri olmuşdur.

Bu gün yaşadığımız müasir dövrdə də zəngin və qiymətli kitab fondlarına malik müxtəlif növlü, tipli və məqsədli kitabxanalarla zəngin olan Azərbaycan dövləti bu kitabxanaların daha da inkişaf etdirilməsi, İnformasiyalaşdırılmış cəmiyyətin tələblərinə cavab verməsi, ən müasir texnika və texnologiyalarla təchiz edilməsi və qabaqcıl təcrübənin ən yeni metodları ilə fəaliyyət göstərərək cəmiyyət üzvlərinin informasiya tələbatının təmin edilməsi üçün əməli tədbirlər görərək münbit şərait yaratmışdır. Ona görə də ölkəmizin kitabxana-informasiya müəssisələri müasir şəraitdə dinamik inkişaf edərək Azərbaycanda cəmiyyətin informasiya təminatında və “informasiyalaşdırılmış cəmiyyət” quruculuğu prosesində başlıca vasitə rolunu oynayır və doğma vətənimizə, müstəqil respublikamıza, əziz və möhtərəm xalqımıza, elmimizə, təhsilimizə, mədəniyyətimizə xidmət ruhunda köklənərək milli mədəniyyətimizin təzahür forması kimi milli ideologiyamıza, azərbaycançılıq fəlsəfi konsepsiyasına, onun təbliğinə istiqamətlənir və qloballaşan dünyada Azərbaycan elminin, təhsilinin, mədəniyyətinin təmsilçisi kimi fəaliyyət göstərirlər.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasında Kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya: elmi- nəzəri, metodik və təcrübi jurnal.- 2008.- N 2 . – s.12.
2. İsmayılov X.İ. Kitabxana-İnformasiya texnologiyaları:(Dərs vəsaiti).-B.: Nurlar, 2009.-312 s.
3. Baxşəliyev Z.İ. Azərbaycanda Kitabxana İşinin İnkişafı Assosiasiyası Beynəlxalq təşkilatın-İFLA-nın üzvüdür\ kitabxanaşünaslıq və bibliografiya: elmi-nəzəri və metodik-təcrübi jurnal.- 2000.-N2.-s.122-126.
4. Xələfov A. A.Kitabxana və cəmiyyət:(monoqrafiya).-B.: ”Azərnəşr”, 2011.-348s.
5. Kazimi P.F. İnformasiya mühəndisliyi:(monoqrafiya).-B.: BUN,2011.-235 s.
6. Rüstəmov Ə.M.Elektron kataloqlaşdırma metodologiyası:(monoqrafiya).-B.: UniPrint,2011.-276 s.
7. İnformasiya Resurs Kompleksi Elektron Resurs Mərkəzinin hesabat və təqdimatları
8. İnformasiya Resurs Kompleksinin 2008-2011-ci illərdə fəaliyyəti haqqında statistik hesabatı.

Д. МАГОМЕДЛИ

**СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИКТ В БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННЫХ
УЧРЕЖДЕНИЯХ В РЕСПУБЛИКЕ
(НА ПРИМЕРАХ РАБОТЫ ИНФОРМАЦИОННЫХ
РЕСУРСОВЫХ КОМПЛЕКСОВ АУЯ).**

РЕЗЮМЕ

В статье проанализированы основы направления, применение ИКТ в области библиотечно-информационной деятельности. А также, освещены проблемы информационного общества, библиотечно-библиографического обслуживания на основе опыта работы Информационных Ресурсовых Комплексов АУЯ

D.H. MAHAMMADLI

**THE PRESENT SITUATION OF APPLICATION OF INFORMATION
COMMUNICATION TECHNOLOGIES AND SOME IMPROVMENT PROPLEMS
IN THE LIBRARY-INFORMATION INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC
(ON THE BASIS OF THE INFORMATION RESOURCE COMPLEX OF
THE AZERBAIJAN UNIVERSITY OF LANGUAGES)**

SUMMARY

In this article the present situation of application of information-communication technologies and the state care to this field, further requirements and future development perspectives were analyzed, the conception of information society, the problems of the role and place of the libraries in information society were touched, and especially taking the activity of Information Resource Complex of The Azerbaijan University of Languages differing with its original structure and advanced experience as an example, its foundation, development, organization principles of library-bibliography and information communication technologies, also the regional cooperation in this field and the main points of its activity as a base-training-experience centre were reflectid.